

ביאור בדרך אפשר

1 נאמר בנבואת ישעיה (בין היעודים שיהיו לעתיד לבוא האמורים בהפטרות
2 "עניה סוערה", אחת מתוך ההפטרות של 'שבעה הנחמתי' הנאמרות החל
3 מ'שבת נחמו'):

4 **וְכָל בְּנֵיָהּ לַיְמֹדֵי הַיּוֹי' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהָ¹, וּמֵבִיא כ"ק**

5 **מִזְרֵי-וַחֲמֵי אֲדָמוֹר² הרבי**

6 **הַרִי"צ בְּמֵאֲמוֹר² על פסוק זה**

7 **שהוא אחד מ'דרושי חתונה – תרפ"ט'**

8 **שאמר לדגל נישואי הרבי נשיא דורנו**

9 **עם בתו הרבנית ב"ד כסלו תרפ"ט**

10 **פִּירוּשׁ ה'מְצוּדָת צִיּוֹן'**

11 **ו'מְצוּדָת דָּוִד' על הפסוק**

12 **שְׁלִימוֹדֵי הַיּוֹי' הֵם תְּלַמִּידֵי**

13 **הַיּוֹי', תְּלַמִּידֵי הַמְּקוֹם בְּרוּךְ-**

14 **הוא, וְהֵינּוּ עַל-יְדֵי לַיְמוֹד**

15 **הַתּוֹרָה, כי העוסק בתורה נעשה**

16 **תלמידו של הקדוש ברוך הוא, כביכול,**

17 **כְּפִירוּשׁ הַתְּרַגּוּם אֶלְפִין**

18 **בְּאוֹרֵיחָא לומדים בתורה. וּמְפָרֵשׁ**

19 **הרבי הרִי"צ במאמר זה גַּם הַמְּשָׁף**

20 **הַפְּסוּק וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהָ,**

21 **שְׁמֹנֶה לְמֹדוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל³**

22 **בגמרא שְׁתַּלְמִידֵי חֲכָמִים עליהם**

23 **נאמר בתחילת הפסוק "לימודי ה'"**

24 **מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר**

25 **וְכָל בְּנֵיהָ לַיְמֹדֵי ה' וְרַב**

26 **שְׁלוֹם בְּנֵיהָ, וחכמינו ז"ל דורשים**

27 **אל תִּקְרֵי בְּנֵיהָ אֶלָּא בְּנֵיהָ,**

28 **ומפרשים את הפסוק כאילו נאמר**

29 **"בבניך" לשון בניין הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי**

30 **לַיְמוֹד הַתּוֹרָה (שבו עוסקים**

31 **תלמידי חכמים הנקראים לַיְמוֹדֵי**

32 **ה') נַעֲשֶׂה בְּנֵין הַעוֹלָם**

33 **(בוֹנֵיהָ), כִּי קִיּוּם הַעוֹלָם הוא**

34 **עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כְּמֵאֲמַר**

35 **רְבוּתֵינוּ ז"ל⁴ אֵילְמָלָא תוֹרָה**

36 **לא נִתְקַיְמוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ**

37 **שְׁנֵאֲמַר⁵ אִם לא בְּרִיתֵי יוֹמָם**

38 **וְלַיְלָה חוֹקוֹת שְׁמַיִם וְאָרֶץ לא**

39 **שָׁמַתִּי וכיוון שתלמידי החכמים**

ביאור בדרך אפשר

40 **לומדי התורה הם בני ומקיימי העולם, נמצא שהם "מרבכים שלום בעולם".**

41 **וּבְהַמְשָׁף הַמֵּאֲמָר⁶ מֵבִיא כ"ק מִזְרֵי-וַחֲמֵי אֲדָמוֹר², דְּהַנְּהָ**

42 **כְּתִיב⁷ בתורה לגבי קרבנות הנשיאים בחנוכת המשכן עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה**

43 **הַכֶּף בְּשֶׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ, דְּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת דְּכַרְיָאֵת הַעוֹלָם⁸**

44 **כדברי חכמינו ז"ל שבריאית העולם**

45 **הייתה על ידי עשר אמירות של הקדוש**

46 **ברוך הוא (כמו "יהי אור", "יהי רקיע"**

47 **וכד') ועשרת המאמרות הללו**

48 **מְכַוְּנִים נֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת⁹,**

49 **הם עניין התורה וְעַל-יְדֵי עֲשֶׂרֶת**

50 **הַדְּבָרוֹת של התורה נַעֲשֶׂה קִיּוּם**

51 **הַעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת, דְּהֵינּוּ**

52 **קִיּוּם הַעוֹלָם בדוגמת האמור לעיל**

53 **שתלמידי החכמים העוסקים בתורה,**

54 **"למודי ה'", בונים ומקיימים את**

55 **העולם.**

56 **וַיֵּשׁ לְבָאֵר מַה שְׁמוֹסִיף בְּעֵנִין**

57 **זֶה, כלומר, הביאור שעשרת**

58 **המאמרות שעל-ידם נברא העולם הם**

59 **כנגד עשרת הדיברות מוסיף על מאמר**

60 **חכמינו ז"ל ש"תלמידי חכמים מרבכים**

61 **שלום בעולם" הוא עַל-פִּי מַה**

62 **שֶׁכָּתַב אֲדָמוֹר² הַזֶּקֶן בְּשֵׁעַר**

63 **הַיְחוד וְהָאֲמוּנָה¹⁰ שבספר**

64 **הַתְּנִיא בְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב¹¹**

65 **לְעוֹלָם הַיּוֹי' דְּכַרְךָ נֶצֶב**

66 **בְּשָׁמַיִם, שְׁדַכְרְךָ דיבורו של**

67 **הקדוש ברוך הוא שְׁאֲמַרְתָּ יְהִי**

68 **רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַשָּׁמַיִם גו'¹²,**

69 **תִּיבּוֹת מִלִּים וְאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ יְהִי**

70 **רְקִיעַ" וכו' הֵן נֶצֶבּוֹת וְעוֹמְדוֹת**

71 **לְעוֹלָם בְּתוֹךְ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם**

72 **לְהַחֲיֹתָם הם מקור החיות והקיום**

73 **של הרקיע, וההתהוות והקיום אינם**

74 **באופן של פעולה חד פעמית אלא דבר**

75 **ה' "יהי רקיע" מתחיה ומהווה ומקיים**

בס"ד. שבת פרשת וישלח, ו"ג

כסלו, ה'תשכ"ז

(הנחה בלתי מוגה)

1 **וְכָל בְּנֵיהָ לַיְמֹדֵי הַיּוֹי' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהָ¹, וּמֵבִיא**

2 **כ"ק מו"ח אֲדָמוֹר² בְּמֵאֲמוֹר² פִּירוּשׁ**

3 **ה'מְצוּדָת צִיּוֹן' ו'מְצוּדָת דָּוִד' שְׁלִימוֹדֵי הַיּוֹי' הֵם**

4 **תְּלַמִּידֵי הַיּוֹי', תְּלַמִּידֵי הַמְּקוֹם בְּרוּךְ-הוא, וְהֵינּוּ**

5 **עַל-יְדֵי לַיְמוֹד הַתּוֹרָה, כְּפִירוּשׁ הַתְּרַגּוּם אֶלְפִין**

6 **בְּאוֹרֵיחָא. וּמְפָרֵשׁ גַּם הַמְּשָׁף הַפְּסוּק וְרַב שְׁלוֹם**

7 **בְּנֵיהָ, שְׁמֹנֶה לְמֹדוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל³ שְׁתַּלְמִידֵי**

8 **חֲכָמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׁנֵאֲמַר וְכָל בְּנֵיהָ**

9 **לַיְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיהָ, אל תִּקְרֵי בְּנֵיהָ אֶלָּא**

10 **בוֹנֵיהָ, הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי לַיְמוֹד הַתּוֹרָה (לַיְמוֹדֵי ה')**

11 **נַעֲשֶׂה בְּנֵין הַעוֹלָם (בוֹנֵיהָ), כִּי קִיּוּם הַעוֹלָם הוא**

12 **עַל-יְדֵי הַתּוֹרָה, כְּמֵאֲמַר רְבוּתֵינוּ ז"ל⁴ אֵילְמָלָא**

13 **תוֹרָה לא נִתְקַיְמוּ שְׁמַיִם וְאָרֶץ שְׁנֵאֲמַר⁵ אִם לא**

14 **בְּרִיתֵי יוֹמָם וְלַיְלָה חוֹקוֹת שְׁמַיִם וְאָרֶץ לא**

15 **שָׁמַתִּי.**

16 **וּבְהַמְשָׁף הַמֵּאֲמָר⁶ מֵבִיא כ"ק מו"ח אֲדָמוֹר²,**

17 **דְּהַנְּהָ כְּתִיב⁷ עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה הַכֶּף**

18 **בְּשֶׁקֶל הַקּוֹדֶשׁ, דְּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת דְּכַרְיָאֵת**

19 **הַעוֹלָם⁸ מְכַוְּנִים נֶגֶד עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת⁹, וְעַל-יְדֵי**

20 **עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת נַעֲשֶׂה קִיּוּם הַעֲשֶׂרָה מֵאֲמֹרוֹת,**

21 **דְּהֵינּוּ קִיּוּם הַעוֹלָם. וַיֵּשׁ לְבָאֵר מַה שְׁמוֹסִיף**

22 **בְּעֵנִין זֶה, עַל-פִּי מַה שֶׁכָּתַב אֲדָמוֹר² הַזֶּקֶן בְּשֵׁעַר**

23 **הַיְחוד וְהָאֲמוּנָה¹⁰ בְּפִירוּשׁ הַכְּתוּב¹¹ לְעוֹלָם הַיּוֹי'**

24 **דְּכַרְךָ נֶצֶב בְּשָׁמַיִם, שְׁדַכְרְךָ שְׁאֲמַרְתָּ יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַשָּׁמַיִם גו'¹², תִּיבּוֹת**

25 **וְאוֹתִיּוֹת אֵלּוּ הֵן נֶצֶבּוֹת וְעוֹמְדוֹת לְעוֹלָם בְּתוֹךְ רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַחֲיֹתָם, כִּי**

(1) ישע' נד, יג. 2) ד"ה וכל בניך שנת תרפ"ט — ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה, וביום ב' וישלח לילה על החתן-מאָל בישבת "תומכי תמימים" בווארשא" (סה"מ קונטרסים ח"א טז, ב ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 71 ואילך). 3) סוף ברכות. 4) פסחים סח, ב. 5) ירמ' לג, כה. 6) פ"ג. 7) נשא ז, פו. 8) אבות פ"ה מ"א. 9) זח"ג יא, ב ואילך. 10) רפ"א. 11) תהלים קיט, פט. 12) בראשית א, ו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 את הרקיע כל רגע מחדש, כי אילו היו האותיות של דבר ה'
2 מסתלקות פְּרָגַע אפילו לרגע קצר חֲסֵי-יְשׁוּלֹם וְחֻזְרוֹת לְמִקְוֶן
3 ושוורשן באלוקות, הִיוּ כָּל הַשָּׁמַיִם אֵין וְאַפֶּס מִמֶּשׁ, כדיוק כמו
4 לפני שנבראו בששת ימי בראשית וְכֵן בְּכָל הַבְּרֹאִים, אילו היו
5 מסתלקות פְּרָגַע חֲסֵי-יְשׁוּלֹם
6 האותיות מְעַשְׂרָה מְאֻמְרוֹת
7 שְׁבִהֵן נִבְרָאוּ אותם נבראים
8 בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית, הִיוּ
9 חֻזְרוֹרִים לְאֵין וְאַפֶּס מִמֶּשׁ.
10 וְהֵינּוּ, משמעות דבורי רבנו הזקן
11 ב'שער היחוד והאמונה' הם
12 שֶׁהַעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שנאמרו
13 בששת ימי בראשית ובכות זה נתהוו
14 הנבראים נִמְצְאִים בְּנִבְרָאִים
15 בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע לְהַחְיֹתָם
16 וְלַהּוֹתָם לְהִיּוֹת יֵשׁ מֵאֵין וְאַפֶּס, וכיון שְׁבִכָּל עֵת
17 וְאַפֶּס והם נבראים בכל רגע ורגע
18 מחדש. וְכִיּוֹן שְׁבִכָּל עֵת וּבְכָל
19 רֵגַע צְרִיכָה לְהִיּוֹת הַתְּהוּוֹת
20 הַנִּבְרָאִים מֵאֵין השורש והמקור
21 האלוקי שהוא "אין" לא מוגבל ולא
22 מוגדר בגדרי המציאות הגשמית לִישׁ
23 מציאות גשמית מוגדרת ומוגבלת,
24 והתהוות הזו בכל רגע מחדש היא,
25 כאמור, עַל-יְדֵי הַעֲשָׂרָה
26 מְאֻמְרוֹת, הָרִי מוּבָן שָׁגַם
27 קִיּוֹם הַעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת עַל-
28 יְדֵי עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, כמבואר
29 לעיל שקיום העולם הוא על ידי לימוד
30 התורה צְרִיף לְהִיּוֹת בְּכָל עֵת
31 וּבְכָל רֵגַע, וכשם שהבריאה היא
32 לא באופן שאהרן האלוקי מאיר ונמשך
33 בהמשכה והתגלות חדר-פעמית אלא
34 נמשך ומאיר כל רגע מחדש, כך הכוח
35 שנמשך מלימוד התורה לצורך בנין
36 וקיום העולם, איננו המשכה והתגלות
37 חדר-פעמית אלא נמשך ומתגלה בכל
38 רגע ורגע מחדש כדי שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
39 תוּכַל לְהִיּוֹת הַתְּהוּוֹת
40 הַנִּבְרָאִים מִהַעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת
41 מחדש בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע.
42 וְזֶה הַטַּעַם הפנימי לכך
43 שֶׁהַחַיִּיב דִּתְלַמּוּד תוֹרָה הוּא
44 בְּכָל עֵת וּבְכָל רֵגַע, ובשונה

ממצוות אחרות שיש להם זמן ושיעור קבוע, ולאחר קיומן כדיון כפי שצריך,
האדם כבר יצא ידי חובה ואינו חייב עוד במצווה זו, לימוד התורה הוא חיוב
תמידי ללא הפסק שחל על האדם בכל רגע ורגע גם אם הוא כבר למד באותו
יום שעות רבות כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב¹³ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, הֵינּוּ
שְׁבִכָּל רֵגַע וְרֵגַע צְרִיף לְהִיּוֹת
לְיִמּוּד הַתוֹרָה, והטעם על כך, לפי
פנימיות הדברים, הוּא כִּיּוֹן שְׁבִכָּל
רֵגַע וְרֵגַע צְרִיף לְהִיּוֹת קִיּוֹם
הַעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת עַל-יְדֵי
עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, שְׂזֶהוּ עֲנִין
לְיִמּוּד הַתוֹרָה וּנְמַצָּא שלִימּוּד
הַתוֹרָה תְּמִיד הוּא חוֹבָה לְצוּרֵךְ קִיּוֹם
הָעוֹלָם.
(ב) וּמִמְשִׁיף הַרְבִּי הַרִי"צ
בְּהַמְאָמַר הַנּוֹכַח דִּבְרוּר-הַמַּתְחִיל
"וכל בניך למודי ה'" תרפ"ט, דְּהִנֵּה
אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁸ בְּעֲשָׂרָה
מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וּמָה
תְּלַמּוּד לזִמְרָה, ובשביל מה היו
צריכים את כל העשרה מאמרות
וְהֵלֵא בְּמֵאמְרָה אֶחָד יָכוֹל
לְהַבְרִיאֹת, אֲלֵא לְהַפְרַע מִן
הַרְשָׁעִים כּו' "שמאבדין את
הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא כְּעֶשְׂרֵה מֵאֻמְרוֹת"
וְלִיתֵן שְׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים
שֶׁמְקַיְמִים אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא
בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת. וְיֵשׁ לְבָאֵר
הַמְשָׁף וְקִשֶׁר הָעֲנִינִים בְּמֵאֻמְרָה
(דְּלִכְאוּרָה אֵינּוּ מוּבָן מִהִי
הַשְּׂיִכּוֹת שֶׁל עֲנִין זֶה שֶׁל הַעֲנוּשׁ
לְרַשָּׁעִים וְהַשְּׂכָר לְצַדִּיקִים לְכָל־לַחַת
הַמְאָמַר הַעוֹסֵק בְּמַעֲלַת לְיִמּוּד
הַתוֹרָה), שֶׁהַאֲפָשְׁרוֹת לְכַף
שְׁעַל-יְדֵי לְיִמּוּד הַתוֹרָה
(לְיִמּוּדֵי הַיּוֹי') יִהְיֶה נַעֲשָׂה
קִיּוֹם הָעוֹלָם (בּוֹנֵיךְ), הִיא
עַל-יְדֵי-זֶה שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא
בְּעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת דְּוָקָא, כְּפִי
שְׁהוֹלֵךְ וּמְבָאֵר.
וְהָעֲנִין בְּזֶה, דְּהִנֵּה בְּפִירוּשׁ
מֵאֻמְרָה רַבּוֹתֵינוּ ז"ל הַנִּלְ"ל
(וְהֵלֵא בְּמֵאמְרָה אֶחָד יָכוֹל

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְהַבְרֹאוֹת כּוֹ' וּבְכָל זֹאת נִבְרָא בְעֵשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת כְּדִי לְהִפְרֹעַ מֵהִרְשָׁעִים
 2 וּלְתַת שְׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים) מְבָאָר כ"ק מו"ח אֲדָמוּר שְׁמֵאָמֵר
 3 אָחָד עֲלָיו נִאֲמַר בְּמִשְׁנַה שְׁבִרִיַּאת הָעוֹלָם הֵייתָ יְכוּלָה לְהִיֹּת בְּאֲמִצְעוֹתוֹ
 4 בְּלִבְדּוֹ, לֹא עֵשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת, קָאֵי עַל סְפִירַת הַמְּלָכוֹת¹⁴, שֶׁכֵּן עֵשֶׂרָה
 5 הַמֵּאֲמֵרוֹת הֵם כְּנֹגֵד עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת
 6 הָעֲלִיּוֹנוֹת שְׁבִאֲמִצְעוֹתוֹן הָאוֹר הָאֱלוֹקִי
 7 יוֹרֵד וְנִמְשָׁךְ לְעוֹלָמוֹת וּלְנִבְרָאִים וְאִמָּנִים
 8 לְמַעֲשֵׂה הָעוֹלָם נִבְרָא בְעֵשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת,
 9 הֵינּוּ עַל יְדֵי כָל עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת, אֲבָל
 10 הֵיחָה יְכוּל לְהִיבְרָא גַם בְּאִמְרוֹ אֶחָד, עַל
 11 יְדֵי הָאֵרָה וְהַתְּגַלּוֹת בְּסְפִירַת הַמְּלָכוֹת
 12 בְּלִבְדּוֹ וְכִיּוֹן שְׁגַם סְפִירַת
 13 הַמְּלָכוֹת עֲצֻמָּה כְּלוּלָה מֵעֵשֶׂר
 14 סְפִירוֹת, מ'חֲכֵמָה שְׁבִמְלָכוֹת' וְעַד
 15 'מְלָכוֹת שְׁבִמְלָכוֹת' נִמְצָא שְׁבִרִיַּאֲת
 16 הָעוֹלָם (שְׁצַרִּיכָה לְהִיֹּת עַל-
 17 יְדֵי עֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּקָא כְּפִי
 18 שְׁנֵאֲמַר בְּתַקּוּנֵי הַזּוּהָר בִּפְתַח אֱלִיהֵי' –
 19 "אַתָּה הוּא דֹאֲפִיקַת עֵשֶׂר תְּקוּנֵי וְקִרְיָן
 20 לְהוֹן עֵשֶׂר סְפִירָן לֵאנְהַגָּא בְּהוֹן עֲלֵמִין",
 21 אַתָּה הוּא שְׁהִרְצֵאת עֵשֶׂרָה תִּיקּוּנִים
 22 וְקוּרִיאִים לָהֶם עֵשֶׂר סְפִירוֹת לְהַנְהִיג
 23 בְּהֵם עוֹלָמוֹת) הֵייתָ יְכוּלָה
 24 לְהִיֹּת עַל-יְדֵי סְפִירַת
 25 הַמְּלָכוֹת לְבִדָּה, כְּפִי שְׁהִיא כְּלוּלָה
 26 מִכָּל עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת. וּמְכַל־מְקוֹם
 27 נִבְרָא הָעוֹלָם בְּעֵשֶׂרָה
 28 מֵאֲמֵרוֹת, הֵינּוּ בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת
 29 עֲצֻמָּן הֵינּוּ כָל עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת כְּפִי
 30 שְׁכָל אֶחָד הִיא בְּפִנֵי עֲצֻמָּה (וְלֹא
 31 כְּפִי שְׁהָעֵשֶׂר סְפִירוֹת כְּלוּלוֹת
 32 בְּסְפִירַת הַמְּלָכוֹת, מֵאָמֵר
 33 אָחָד), כִּי אִם הֵייתָ
 34 הַהֲתֵהוּוֹת מִסְּפִירַת הַמְּלָכוֹת
 35 בְּלִבְדּוֹ, לֹא הָיָה מֵאִיר גִּילּוּי
 36 אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם, דְּעֵשֶׂר
 37 סְפִירוֹת הַכְּלוּלוֹת בְּסְפִירַת
 38 הַמְּלָכוֹת הָרִי הֵם בְּבַחֲיַנַּת
 39 הָעֵלָם וְלֹא בְּהֵאֵרָה וְהַתְּגַלּוֹת, מֵה'
 40 שְׁאִין־כֵּן פִּאֲשֵׁר הַהֲתֵהוּוֹת הִיא עַל-יְדֵי הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת
 41 (בְּעֵשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת כְּפִי שְׁכָל אֶחָת הִיא בְּפִנֵי עֲצֻמָּה עִם הַהֲתַגְלוֹת'
 42 וְהַתְּפִשְׁטוֹת' שְׁלֵה), אֲזִי נִמְשָׁךְ גִּילּוּי אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם.
 43 וְיֵשׁ לּוֹמֵר הַבִּיאוֹר בְּזָה, מְדוּעַ אֵילּוֹ הִבְרִיאָה הִיתָה בְּאֲמִצְעוֹת סְפִירוֹת

הַמְּלָכוֹת בְּלִבְדּוֹ לֹא הִיָּה יְכוּל לְהִיֹּת גִּילּוּי אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם
 שֶׁל סְפִירַת הַמְּלָכוֹת הוּא רּוֹמְמוֹת וְהַתְּנַשְׂאוֹת כֶּשֶׁם שְׁמִידַת
 הַמְּלָכוֹת בְּנַפְשׁ הָאָדָם הַבָּהָה לִידֵי כִּיטוֹי אֲצֵל הַמֶּלֶךְ הִיא הַעוֹבְדָה שְׁהוּא
 מְרוּמָם וְנִישָׂא מִשָּׂאֵר הָעַם, כֵּךְ לְמַעֲלָה בְּאֱלוֹקוֹת, כְּכִיכּוֹל, מִידַת הַמְּלָכוֹת הִיא
 אִמָּנִים הָאֲחֵרוֹנָה בְּסֹדֵר הַסְּפִירוֹת
 וּבְאֲמִצְעוֹתָהּ הָאוֹר הָאֱלוֹקִי מֵאִיר
 וְנִמְשָׁךְ לְמַטָּה אֲבָל תּוֹכְנָה וְעֵינֵיהָ הוּא
 הַרּוּמָמוֹת וְהַתְּנַשְׂאוֹת, הֵינּוּ רִיחּוֹק
 מֵהַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים וְאִם כֵּן מֵהוֹתָה
 הוּא הָעֵלָם וְלֹא גִילּוּי, וְכַמְבּוֹאֵר בְּקִבְלָה
 וְחִסְדוֹת שְׁאוּפֵן פְּעוּלָתָהּ שֶׁל סְפִירַת
 הַמְּלָכוֹת בְּהוֹרְדַת וְהַשְּׁפַעַת אוֹר
 הַסְּפִירוֹת שְׁלִמְעֵלָה מִמֶּנָּה (הַמּוֹחִין)
 הָעֲלִיּוֹנִים וְהַמִּידוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת), הִיא עַל
 יְדֵי שְׁהִיא מְצַמְצֵמַת וְעוֹלִימָה אֶת הָאוֹר
 הַזֶּה, וּמֵאֲחֵר וְעֵינֵין הַמְּלָכוֹת הוּא
 רּוּמְמוֹת וְהַתְּנַשְׂאוֹת אֲזִי גַם
 הָאֱלֹקוֹת שְׁבַעֲעוֹלָם (שְׁהִיָּה
 נִבְרָא עַל-יְדֵי אֵילּוֹ הִבְרִיאָה הִיתָה
 מִמִּידַת הַמְּלָכוֹת בְּלִבְדּוֹ וְלֹא כְּפִי שְׁהִיא
 בְּפּוֹעֵל עִם כָּל עֵשֶׂר הַסְּפִירוֹת) הֵיָּה
 בְּאוּפֵן שֶׁל רּוּמְמוֹת וּבְהָעֵלָם,
 וְלֹא הֵייתָ אֲפִשְׁרוֹת לְפַעוּל
 שְׁהִיָּה גִילּוּי אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם
 כְּפִי שְׁנִבְרָא בְּפּוֹעֵל. וְלִכֵּן הֵייתָ
 הַהֲתֵהוּוֹת הָעוֹלָם בְּעֵשֶׂרָה
 מֵאֲמֵרוֹת, הֵינּוּ עַל-יְדֵי כָּל
 הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת, כִּי אֶף-עַל-פִּי
 שְׁגַם הַהֲתֵהוּוֹת כְּמוֹ שְׁהִיא
 עֲתָה (בְּעֵשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת) הִיא
 בְּאוּפֵן שְׁאֱלֹקוֹת הוּא בְּהָעֵלָם,
 וְלִמְעֵשֶׂה הָעוֹלָם, לְשׁוֹן הָעֵלָם, מְעֵלִים
 וּמִסְתִּיר עַל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי, מְכַל־
 מְקוֹם עַל-יְדֵי עֲבוּדָה
 וְהַתְּבֻנָּנוֹת כּוֹ' עַל יְדֵי כֵךְ שְׁהָאָדָם
 עוֹבֵד אֶת ה' כְּרֵאוּי וְעַל-יְדֵי הַתְּבֻנָּנוֹת
 רְצִינִית וּמְעַמִּיקָה בְּאֱלוֹקוֹת יְכוּלִים
 לְגַלּוֹת אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם (מֵה'
 שְׁאִין־כֵּן אֵילּוֹ הֵייתָ
 הַהֲתֵהוּוֹת עַל-יְדֵי סְפִירַת הַמְּלָכוֹת בְּלִבְדּוֹ, הֵנָּה גַם עַל-יְדֵי
 עֲבוּדָה לֹא הֵיָּה יְכוּלִים לְגַלּוֹת אֱלֹקוֹת בְּעוֹלָם כִּי כָּל הַשְּׁפַעַת
 הִיתָה רַק בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַתְּרַחֲקוֹת וְהַתְּנַשְׂאוֹת וְהַתְּעַלְמוֹת מֵהַנְּבִרָאִים).
 וְעַל-פִּי־זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ סִיּוּם מֵאָמֵר רְבוּתֵינוּ ו'ל' שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא

שבת פרשת וישלח, י"ג כסלו ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

1 בעשרה מאמרות כדי ליתן שכר טוב לצדיקים שמקמים את
 2 העולם שנברא בעשרה מאמרות, הינו שהאפשרות והכוח
 3 לפעולת הצדיקים לקיים את העולם (על-ידי לימוד
 4 התורה, שנהו ענין עשרת הדברות שהם עיקר מצוות התורה
 5 שעל-ידם הוא הקיום
 6 העשרה מאמרות) היא לפי
 7 שהעולם נברא בעשרה
 8 מאמרות, היינו באמצעות הארה
 9 והתגלות של כל עשר הספירות
 10 שבעולם כזה דוקא ולא עולם
 11 של 'מאמר אחד', ספירת המלכות
 12 בלבד, יכולים הצדיקים לפעול
 13 (על-ידי עבודתם) גילוי
 14 אלקות בעולם.
 15 וזהו גם הענין דתלמידי
 16 חכמים מרבים שלום בעולם,
 17 הינו שממשיכים גילוי
 18 אלקות בעולם ועל ידי זה תלמידי
 19 החכמים 'בונים' ומקיימים את העולם,
 20 כמבואר לעיל.
 21 ג) אמנם כדי לפעול גילוי
 22 אלקות בעולם על-ידי עסק
 23 התורה, צריך להיות ענין
 24 הביטול של הישות' של האדם
 25 דוקא, שלא ירגיש את עצמו
 26 לאיזה מציאות כו'. כי תחושת
 27 הישות' וה'מציאות' העצמית היא
 28 העלם והסתור על האלוקות.
 29 וזהו מה שמבאר כ"ק מו"ח
 30 אדמו"ר בהמשך המאמר¹⁵
 31 הנזכר דיבור-המתחיל 'וכל בניך
 32 לימודי ה' גודל ההכרח בענין
 33 הביטול ושלילת הרגש
 34 עצמו, ועד כמה הדבר הכרחי
 35 בעבורת ה' ובלמוד התורה לפי
 36 שהרגש עצמו תחושת הישות
 37 והמציאות העצמית הוא בדוגמת
 38 ענין השוחד שפועל הטית
 39 השכל וכו' כשם שדיין המקבל
 40 שוחד מאחד מבעלי הדין נוטה לפסוק
 41 לטובתו כי השוחד מטה את שכלו
 42 לכיוון זה, למרות שמצד השכל
 43 וההיגיון עצמו היה מקום לפסוק
 44 אחרת, כך תחושת הישות והמציאות

ביאור בדרך אפשר

45 האישיה היא 'שוחד' שמטה את האדם להבין ולהרגיש דברים לא כפי האמת.
 46 ומביא בהמשך לזה מביא הרבי הרי"צ במאמר גם הסיפור הידוע
 47 בחסיד אחר, בר דעת גדול בהשפלה והבנה והשגה בעניני
 48 אלוקות כפי שהם מבוארים בתורת החסידות, שבא אל כ"ק אדמו"ר
 49 ה'צמח צדק', והתאונן
 50 לפניו: מי טרעט אויף מיר
 51 אין בית-המדרש, וואס איף
 52 זאג געפעלט זיי ניט וכו',
 53 'רומסים אותי' בבית המדרש, מה שאני
 54 אומר לא מוצא חן בעיניהם וכולי
 55 והשיב לו כ"ק אדמו"ר
 56 ה'צמח צדק': ווער הייסט
 57 דיר מתפשט זיין זיף אין
 58 גאנצן בית-המדרש אז וואו
 59 מען טרעט זאלסטו מיניען
 60 אז מען טרעט אויף דיר מי
 61 מורה לך להתפשט [לתת ביטוי
 62 למציאות שלך] בכל בית המדרש כך
 63 שבכל מקום שדורכים תחשוב
 64 שדורכים עליך?!. וסיים ה'צמח
 65 צדק': כתיב¹⁶ יעזוב רשע
 66 דרכו ואיש און מחשבותיו,
 67 און הוא מלשון און
 68 שפירושו פח, וכמו בפסוק
 69 מרב אונים ואמיץ פח¹⁷,
 70 ש"מרוכ אונים" פירושו כוחות רבים,
 71 והינו שגם מי שהוא בעל פח
 72 בקדושה, כאותו חסיד שהיה בר-
 73 דעת גדול בהשכלה בעניני אלוקות,
 74 הנה אם הוא מרגיש את
 75 עצמו למציאות והוא בעל
 76 תחושה של יישות עצמית, צריך
 77 להיות אצלו ענין התשובה
 78 (יעזוב גו' ולשנות את דרכו
 79 הקודמת הלא ראויה), להיות
 80 בביטול של המציאות האישיה שלו.
 81 והינו שאין הפונה כאן
 82 לשלילת ענין הגאונה, שלא
 83 להתגאות ולהתפאר שהרי גאונה
 84 הוא ענין האסור על-פי דין¹⁸
 85 ויש לשלול אותו מעיקרו לא משום

ליתן שכר טוב לצדיקים שמקמים את העולם
 שנברא בעשרה מאמרות, הינו שהאפשרות
 לפעולת הצדיקים לקיים את העולם (על-ידי
 לימוד התורה, שנהו ענין עשרת הדברות שעל-
 ידם הוא הקיום העשרה מאמרות) היא לפי
 שהעולם נברא בעשרה מאמרות, שבועולם כזה
 דוקא יכולים הצדיקים לפעול (על-ידי עבודתם)
 גילוי אלקות בעולם. וזהו גם הענין דתלמידי
 חכמים מרבים שלום בעולם, הינו שממשיכים
 גילוי אלקות בעולם.

ג) אמנם כדי לפעול גילוי אלקות בעולם
 על-ידי עסק התורה, צריך להיות ענין
 הביטול דוקא, שלא ירגיש את עצמו
 לאיזה מציאות כו'. וזהו מה שמבאר כ"ק מו"ח
 אדמו"ר בהמשך המאמר¹⁵ גודל ההכרח בענין
 הביטול ושלילת הרגש עצמו, לפי שהרגש
 עצמו הוא בדוגמת ענין השוחד שפועל הטית
 השכל וכו'. ומביא גם הסיפור הידוע בחסיד
 אחר, בר דעת גדול בהשפלה, שבא אל כ"ק
 אדמו"ר ה'צמח צדק', והתאונן לפניו: מי טרעט
 אויף מיר אין בית-המדרש, וואס איף זאג
 געפעלט זיי ניט וכו', והשיב לו כ"ק אדמו"ר
 ה'צמח צדק': ווער הייסט דיר מתפשט זיין זיף
 אין גאנצן בית-המדרש אז וואו מען טרעט
 זאלסטו מיניען אז מען טרעט אויף דיר. וסיים
 ה'צמח צדק': כתיב¹⁶ יעזוב רשע דרכו ואיש
 און מחשבותיו, און הוא מלשון און שפירושו
 פח, וכמו מרב אונים ואמיץ פח¹⁷, והינו שגם
 מי שהוא בעל פח בקדושה, הנה אם הוא
 מרגיש את עצמו למציאות, צריך להיות אצלו
 ענין התשובה (יעזוב גו'), להיות בביטול. והינו
 שאין הפונה כאן לשלילת ענין הגאונה, שהרי גאונה
 הוא על-פי דין¹⁸, אלא הפונה היא לענין דהרגש עצמו בלבד, ומפל-מקום צריך להיות

15 פ"ד-ה. 16 ישע"י נה, ז. 17 שם מ, כו. 18 ראה סוטה ה, א. רמב"ם הל' דעות פ"ב ה"ג. שו"ע אדה"ז סי' קנו ס"ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 מידת חסידות בלבד אלא מעיקר הדין, אלא הפננה היא לענן
 2 דהרגש עצמו בלבד עצם התפיסה של האדם את עצמו כמציאות שהיא
 3 דבר הרבה יותר מעוון מגאווה, ומפלא-מקום למרות שלכאורה הדבר לא
 4 כל-כך שלילי ומופרך צריף להיות יעזוב גו' ואדמו"ר היצמח צדק'
 5 אמר על כך את הפסוק האמור
 6 שמתייחס גם לדברים אסורים לחלוטין
 7 מן הדין. ועוד זאת, דמה
 8 שכתוב איש און מחשבותיו,
 9 וכאמור זה החלק בפסוק שאדמו"ר
 10 היצמח צדק' יחס לענין עויבת
 11 הישות העצמית הוא בהמשך
 12 להתחלת הפסוק, יעזוב רשע
 13 דרכו, המדבר על עויבה ושלילה של
 14 דברים המורים יותר ומנה שני
 15 הדברים מופיעים בפסוק אחד ובאותו
 16 הקשר מוכן שיעזוב רשע דרכו
 17 המדבר על דברים המורים כמו גאווה
 18 שאסורה מעיקר הדין, ויעזוב איש
 19 און מחשבותיו, המדבר על כך
 20 שבעל כוח והשכלה בעניני אלוקות
 21 נדרש להימנע מכל תחושה של ישות
 22 ומציאות עצמית צריכים להיות
 23 באותה פשיטות, ואת שניהם יש
 24 לשלול באותה מידה והינו דכשם
 25 שמוכן בפשיטות שיעזוב
 26 רשע דרכו הוא דבר המוכרח
 27 שהיו מדובר בענין אסור לחלוטין,
 28 הנה באותה פשיטות ובאותה
 29 מידה של שלילה מוחלטת צריף
 30 להיות גם יעזוב איש און
 31 מחשבותיו, שגם בעל פה
 32 בקדושה צריף לעזוב את
 33 הרגש עצמו ולהיות בביטול.
 34 וענן זה (שלימוד התורה
 35 צריף להיות בהקדמת
 36 הביטול דוקא) קשור גם עם
 37 ברפת התורה שצריכה
 38 להיות קודם לימוד התורה,
 39 בתור הקדמה והכנה ללימוד התורה,
 40 ובלשון חכמינו ז"ל ברכו בתורה
 41 תחילה¹⁹ (וזה לשון הגמרא:
 42 "אמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר
 43 דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ, דבר זה אמרו חכמים ולא
 44 פירושהו, אמרו נביאים ולא פירושהו עד שפירושו הקדוש-ברוך-הוא בעצמו
 45 שנאמר ויאמר ה' על עזכם את תורתי אשר נתתי לפניכם, אמר רב יהודה

שבת פרשת וישלח, י"ג כסלו ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

1 (ד) וְהָיָה אֶף-עַל-פִּי שְׁעֵנֶן זֶה לימוד התורה מתוך ביטול לנותן
 2 התורה צָרִיף לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הָאָדָם בְּכַח עֲצָמוֹ, ומצידו,
 3 ולא בגלל הכרח של גורם כלשהו חוץ ממנו עצמו וְכִמוֹ שֶׁתּוֹבֵב²³
 4 וּבְחֶרֶף בְּחַיִּים, היינו שכל ענייני יראת שמים ועבודת ה' נתונים בידי
 5 האדם, וביכולתו לבחור בבחירה
 6 חופשית האם לנהוג בדרך הנכונה או
 7 חלילה להיפך, והתורה מצווה עליו
 8 לבחור בחיים, בעצמו ובכוחות שלו,
 9 מִכָּל-מָקוֹם יֵשׁ עַל זֶה נְתִינַת
 10 כַּח וְסִיּוּעַ מִיַּחַד מְלֻמְעָלָה. וְכַפִּי
 11 שְׁמַבִּיא כ"ק מו"ח אֲדָמוֹר²⁴
 12 בַּהֲמָאֵר²⁴ מַה שְׁאָמַר רַבֵּינוּ
 13 הַגְּדוֹל רַבְנֵי הַזֶּקֶן בַּעַל הַתְּנִיא
 14 נִשְׁמָתוֹ-עֲדָן שְׁהָאוֹתִיּוֹת
 15 וּבְחֶרֶף בְּחַיִּים הַתּוֹבֹת
 16 בַּתּוֹרָה, הֵן עֲצָמֵן סִיּוּעַ
 17 לְהָאָדָם הַמְּסַתְּמַל בָּהֶם כּו'.
 18 ואם כן, מצד אחד הדבר תלוי באדם
 19 עצמו ובבחירתו החופשית, ומצד שני
 20 יש לו את הסיוע הנחוץ מלמעלה כדי
 21 לעשות את הבחירה הנכונה.
 22 וְזֵהוּ גַם מַה שְׁמַסִּים
 23 בַּהֲמָאֵר²¹, שכאמור לעיל
 24 בתחילתו נאמר בין דרושי החתונה
 25 שהרבי הרי"צ אמר לרגל נישואי הרבי
 26 והרבנית, בטעם המנהג שֶׁהֶחֱתַן
 27 בְּשֶׁבֶת שְׁלֹפְנֵי חוּפְתּוֹ קוֹרְאִין
 28 אוֹתוֹ לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה, דִּחְתָן
 29 וְכֵלָה מְקַיְמִים אֶת הָעוֹלָם
 30 לְהַעֲמִיד בָּנִים עוֹסְקִים
 31 בַּתּוֹרָה, וּבְכֵן הֵם בְּכָלל 'בּוֹנֵין'
 32 לְזֹאת הֵנָּה קוֹרְאִין אוֹתוֹ אַח
 33 הַחֲתָן לְקַרְוֵא הָאוֹתִיּוֹת
 34 שֶׁבַּתּוֹרָה שֶׁהֵם מְקַיְמִים אֶת
 35 הָעֲשָׂרָה מְאָמְרוֹת כַּמְבֹאֵר לַעֲלִיל
 36 בַּהֲרַחֲבָה שְׂקִיּוֹם הָעוֹלָם, עֲשֵׂרָה
 37 מֵאֲמֹרוֹת, קִשּׁוֹר בְּלִימּוֹד וְקִיּוֹם הַתּוֹרָה,
 38 עֲשֵׂרֹת הַדְּבָרוֹת.
 39 וְיֵשׁ לְבָאֵר הַדִּיּוּק בְּעֵנֶן
 40 קְרִיאַת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה,
 41 אוֹתִיּוֹת דְּוָקָא (וְלֹא עֵנֶן
 42 הַהֲבָנָה וְהַשְׁגָּה שֶׁבַּתּוֹרָה),
 43 שהרי כשהחתן עולה לתורה הקריאה היא באותיות, המילים, של התורה

ביאור בדרך אפשר

44 שבכתב, ללא הסבר ולא הבנה מהמיקה שקיימת בתורה שבעל-פה,
 45 כִּי הַתְּהוּוֹת וְחִיּוֹת הָעוֹלָם הֵיא עַל-יְדֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁבְּעֲשָׂרָה
 46 מְאָמְרוֹת (כנ"ל סעיף א שְׂקִיּוֹם הַרְקִיעַ, לְמַשֵּׁל, הוּא עַל יְדֵי דַבַּר ה'
 47 וְהַכּוֹחַ הַאֲלוּקִי שְׁבֵאוֹתִיּוֹת "יהי רקיע"), וְכִיּוֹן שֶׁהֶחֱתַן עוֹמֵד לְבָנוֹת
 48 בֵּית חָדָשׁ בִּישְׂרָאֵל שֶׁהוּא עוֹלָם
 49 חָדָשׁ, בְּנֵן עַדִּי עַד²⁵, שִׁיְהִיָּה
 50 נוֹגֵעַ עַד סוּף כָּל הַדְּוֹרוֹת, וְלֹכֵן
 51 כָּל בֵּית בִּישְׂרָאֵל הוּא 'בְּנֵן עַדִּי עַד',
 52 בֵּית נִצְחִי, לְכֵן קוֹרְאִין אוֹתוֹ
 53 בְּמִיּוֹחַד בַּתּוֹרָה הַכְּנָה לַחֲתוּנָתוֹ לְקַרְוֵא
 54 וְלְהַסְתַּמֵּל בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה
 55 וְלִקְבַל מֵאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה נְתִינַת כּוֹחַ
 56 לְבָנֵן בֵּיתוֹ כְּרֹאֵי.
 57 וְעוֹד עֵנֶן בְּזָה, טַעַם נוֹסֵף לְכֵן
 58 שְׁעֵנֶן הַתּוֹרָה שְׁבוּ הַחֲתָן עוֹסֵק כַּהֲכֵנָה
 59 לַחֲתוּנָתוֹ הוּא דוּוּקָא בְּאוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה
 60 כְּמוֹ שֶׁהֵן וְלֹא בַּהֲבָנָה וְהַשְׁגָּה בַּתּוֹרָה
 61 כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר לְעִיל (סעיף ג)
 62 שֶׁצָּרִיף לְהִיּוֹת עֵנֶן הַבִּיטוּל
 63 דְּוָקָא, וְלִיּוֹד הַתּוֹרָה בְּבִיטוּל דוּוּקָא
 64 הוּא הַלִּימּוֹד שְׁפוּעַל אַח בְּנֵיין וְקִיּוֹם
 65 הָעוֹלָם וְעֵנֶן הַבִּיטוּל מוֹדָגֵשׁ
 66 בְּקְרִיאַת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה יוֹתֵר
 67 מֵאֲשֶׁר בְּלִימּוֹד הַתּוֹרָה בְּאוֹפֵן
 68 שֶׁל הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה, כִּי כֹּאשֶׁר יֵשׁ
 69 הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה יֵשׁ יוֹתֵר חֲשַׁשׁ הַלִּימּוֹד
 70 יְהִיָּה מֵתוֹךְ תַּחֲוֹשָׁה שֶׁל יִשׁוֹת וּמִצִּיאוֹת
 71 עֲצֻמִּית, אֲבָל כֹּאשֶׁר הַלִּימּוֹד הוּא שֶׁל
 72 הַמִּילִים וְהַאוֹתִיּוֹת בְּלַבַּד, קֵל יוֹתֵר
 73 לְבַטֵּל אֶת הַמִּצִּיאוֹת הַעֲצֻמִּית שֶׁלְכֵן
 74 לֹא מְסַפִּיק לִימּוֹד הַתּוֹרָה
 75 בְּאוֹפֵן שֶׁל הַבְּנָה וְהַשְׁגָּה,
 76 אֲלֵא צְרִיכָה לְהִיּוֹת גַּם קְרִיאַת
 77 אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וּמִזְּהָ מוֹכֵן
 78 גַּם שֶׁהַמְּשַׁכָּה וְהַנְּתִינַת כַּח'
 79 כְּסִיּוּעַ ל"ובחרת בחיים" לְכָל אָדָם,
 80 וּבִפְרָט לַחֲתָן כַּהֲכֵנָה לַחֲתוּנָה, שְׁעַל-
 81 יְדֵי הַקְּרִיאָה בַּתּוֹרָה הֵיא לֹא
 82 רַק לְאֵלָה שֶׁשִּׁיכִים לְהַבְּנָה
 83 וְהַשְׁגָּה שֶׁבַּתּוֹרָה, אֲלֵא גַם
 84 לְאֵלָה שֶׁלְעַת-עֵתָה שִׁיכִים רַק
 85 לְקְרִיאַת אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה,
 86 שֶׁלְכֵן גַּם הֵם אוֹתֵם יְהוּדִים שֶׁלֹּא מְסוּגִלִים לְלִמּוֹד תּוֹרָה בַּהֲבָנָה וְהַשְׁגָּה

המשך בעמוד עט

הלכה יומית לעיון ברמב"ם – בנוסף לשיעורים היומיים ג"פ ליום, פ"א ליום, וסהמ"צ עט

חֲכָמִים שֶׁחִבְּבוּ שְׂבוּעָה בְּמַעֲנַת סֶפֶק.

תקנו חכמים (שבועות מה, ב) שהמתעסק בממון חברו, כמו שותף שמתעסק בממון של שותפו, יכול בעל הממון להשביעו שלא לקח מהממון שלא כדין. ואף אם בעל הממון אינו טוען כי בוודאי נלקח ממנו משהו, אלא רשאי השותף להשביע את שותפו גם בטענת ספק, כי המתעסק בממון חברו, מורה היתר לעצמו לקחת מהממון כיון שהוא טורח בו.

ונחלקן ראשונים בביאור טעם התקנה. ה'מרדכי' (שבועות תשעב) כתב: כיוון שאנשים אלה מורים לעצמם היתר לקחת מהשותפות, יש אפשרות שאכן נטלו ויש מקום לחשד של בעל הממון ולכן חייבו אותם חכמים להישבע.

ואילו לפי דברי הרמב"ם כאן, הסיבה היא (קצת) אחרת: מאחר שהעוסק בחלק של שותפו מורה היתר לעצמו ליטול מאותו חלק, רצו ליצור הרתעה ותקנו אפשרות להשביע אותם גם בטענת ספק, "כדי שינעשו כל מעשיהן בצדק ואמונה".

נמצא כי לפי הרמב"ם אמנם אין צורך בחשד מבוסס, כי חכמים רצו שבכל מצב יהיה ניתן להשביע את העוסק בממון חברו כדי שיעסוק באמונה. אך מדברי ה'מרדכי' עולה כי רק אם קיימת עילה וסיבה לחשד, ניתן להשביע. ובאמת הט"ז (חושן משפט סימן צג) פסק שכדי לחייב שבועה בנידון זה לתובע צריכה להיות קצת הוכחה לחשד.

עבודת פרך בבן חורין

שבת קודש י"ג כסלו ה'תשע"ד

אין בידו למחול שהרי אפילו הוא עצמו אינו רשאי לחבול בגופו.

ורבינו יונה (שערי תשובה שער ג, ס) חידש שהמבקש טובה מחברו בידעו כי הלה יתבייש לסרב לו, עובר על 'לא תרדה בו בפרך'. ולכאורה קשה: הרי בספרי מבואר שלא זו נהג רק בעבד ולא בבן חורין?

ויש לומר, כי לדעתו אין הלאו נהג בבן חורין משום שפועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום ואינו חייב לעבוד אפילו רגע שלא מרצונו, ונמצא שאף כאשר רודה בו בפרך הרי זה מבחירתו, ועבודת פרך היא רק עבודה שמוכרח לעשות ואין לו אפשרות להשתמט ממנה. ולפי זה, כאשר יהא מוכרח לעשות זאת, אף אם מחמת בושה וכיוצא בזה - הרי זה בכלל האיסור (זה השער' על שעי"ת שם).

וגם מדברי הרמב"ם מוכח שהרודה בחברו לעשות מלאכה שלא מרצונו הרי זה בכלל האיסור אע"פ שאינו עבד, שהרי בהלכה הבאה כתב: "אנשים שאינם נוהגים כשורה מותר לרדותן בחזקה ולהשתעבד בהם", ומכאן שהנוהג כשורה אסור להשתעבד בו בכפייה משום 'לא תרדה בו בפרך' אע"פ שהוא בן חורין (מנחת אשר ויקרא סי' סב).

הלכות עבדים פרק א, הלכה ז: **כָּל עֶבֶד עִבְרִי אֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל שֶׁיִּקְנֶהוּ לְהַעֲבִדוֹ בְּדָרִים בְּיוֹם... שֶׁנֶּאֱמַר: לֹא תַעֲבֹד בּוֹ עֲבֹדַת עֶבֶד... בַּמָּה דְּרָרִים אֲמֹרִים? בְּעֶבֶד עִבְרִי, מִפְּנֵי שֶׁנֶּפְשׁוֹ שְׂפֵלָה בְּמִכְרָה; אֲבָל יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא נִמְכָּר - מִתֵּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּעֶבֶד, שֶׁהָרִי אֵינוֹ עוֹשֶׂה מְלָאכָה זו אֶלָּא בְּרִצּוֹנוֹ וּמִדַּעַת עֲצָמוֹ.**

מקורו של הרמב"ם בספרי, אך שם נאמר שגם 'לא תעבוד בו עבודת עבד' וגם 'לא תעבוד בו בפרך' נוהגים רק בעבד ולא בבן חורין. ולמה הרמב"ם מזכיר זאת רק כאן לגבי 'עבודת עבד' ולא בהלכה הקודמת לגבי 'לא תרדה בו בפרך'?

ה'מנחת חינוך' (מצוה שמו) כתב שהרמב"ם סמך בהלכה הקודמת על דבריו כאן, ואכן גם איסור 'לא תרדה בו בפרך' אינו נוהג בבן חורין.

אך המהר"ם שיק (על ספר החינוך שם) כתב שלדעת הרמב"ם רק האיסור לעבוד 'עבודת עבד' הותרו בבן חורין ולא האיסור של 'לא תרדה בו בפרך', שכן ההיתר בבן חורין הוא מאחר ועושה מדעתו ומוחל, ומחילה מועילה רק על ביוון, ואילו רדייה בפרך אסורה משום צנעו האדם, ועל כך

המשך מעמוד י

וכל בניך לימודי הוי'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 עוֹלָיִם לְתוֹרָה וּמְבָרְכִים בְּרִפְתַּת הַתּוֹרָה²⁶, כְּמוֹ אֵלֶּה שְׂשֻׁכִּים
- 2 לְהִבְנֶה וְהַשְׁגָּה שְׂפִתוֹרָה וְהִדְבֵּר פּוֹעֵל בָּהֶם וּמְסִייעַ לָהֶם לֹא פָחוֹת
- 3 מֵאֲשֶׁר בֹּאֵלָה שֶׁכֵּן מְבִינִים אֶת הַלִּמּוּד.
- 4 וְעַל-יְדֵי עֲבוּדָה זוֹ שֶׁל לִמּוּד¹ גַּם הֵם עוֹלָיִם לְתוֹרָה וּמְבָרְכִים בְּרִפְתַּת הַתּוֹרָה²⁶, מִצַּד עֲנִיֵּן הַשְּׂלִמּוֹת
- 5 הַתּוֹרָה מִתּוֹךְ בִּטּוֹל לְנוֹתן הַתּוֹרָה² כְּמוֹ אֵלֶּה שְׂשֻׁכִּים לְהִבְנֶה וְהַשְׁגָּה שְׂפִתוֹרָה. שְׂפִתָּהֶם²⁹.

וְעַל-יְדֵי עֲבוּדָה זוֹ נַעֲשִׂית תְּכִלִּית הַשְּׂלִמּוֹת

- 3
- 4 דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂלֵכֵן נֶאֱמַר עָלֵיהֶם שׁוֹבֵי הַשְּׂלִמּוֹת²⁷, דְּקָאֵי עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׂנִקְרָאת שׁוֹלְמִית²⁸, מִצַּד
- 5 עֲנִיֵּן הַשְּׂלִמּוֹת שְׂפִתָּהֶם²⁹.

(26) ה'ל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב. (27) שה"ש ז, א. (28) ראה שהש"ר עה"פ. וראה ד"ה וכל בניך הנ"ל פ"ב. (29) חסר הסיים (המור"ל).